

цих закладів був і інший, прийнятний для клієнтів, варіант: ціни залишити на старому рівні, натомість дещо зменшити період відпочинку тощо;

– оптимізація збутової політики і каналів розподілу продукції. Потрібно змінити умови роботи збутової мережі, зменшити дилерські знижки (під час кризи певних втрат мають зазнавати не лише виробники, але й посередники). Послуги краще реалізовувати “заощадливими” способами, використовуючи, наприклад, багаторівневий маркетинг.

Висновок. Антикризове управління – це сукупність форм і методів реалізації антикризових процедур, що використовуються для конкретного підприємства, тобто це система управління підприємством, направлена на локалізацію чи ліквідацію негативних ситуацій у розвитку підприємства засобами сучасного менеджменту та економіко-статистичного моделювання. В основі антикризового управління лежить процес постійних і послідовних нововведень у всіх ланках і галузях дій підприємства. Якби в звичайних умовах стабільної економіки підприємства використовували в регулярній практиці результати аналізу в управлінні, тоді на початкових етапах розгортання кризи вони були б більш підготовленими до вибору ефективних антикризових стратегій. Якщо вже підприємство явно потрапляє в кризовий стан, то зрозуміло, що воно має звертатись до методів аналізу із групи прогнозування банкрутства задля того, щоб спробувати розробити оптимальну стратегію поведінки та мінімізувати втрати.

Проаналізувавши маркетингові заходи в умовах кризи, можна дійти такого висновку: криза – це новий виклик для маркетингу, час для нових ідей та продуктів, знаходження додаткових резервів. Криза – це час, коли рішення, прийняті раніше без врахування маркетингу, стають фатальними. Тому професіоналізм маркетингу стане ціннішим.

Література

1. Армстронг Г. Котлер Ф. Маркетинг. Вид. 5-ге; пер. з англ. – М.: Вільямс, 2001. – 608 с.
2. Байцым В.Ф. Прогнозирование тенденции развития кризисных явлений на предприятии // Вестник ХГПУ. Сер. Технический прогресс и эффективность производства. – Х.: ХГПУ, 2001. – № 131. – С. 76–82.
3. Байцым В.Ф. Разработка управленческих решений по локализации развития кризисных явлений на предприятии // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. – Вип. 100. – С. 95–101.
4. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
5. Інтернет-маркетинг як ефективний інструмент просування. <http://www.e-mkg.info/?post=articles&id=134>
6. Дурович А.П. Маркетинг в туризме: Учеб. пособие. – Минск: Новое знание, 2003. – 496 с.
7. Маслов В. О роли маркетинга в деятельности предприятия // Маркетинг в России и за рубежом. – Июль–август. – 1997. – С. 35–39.

УДК 338.4:621(477.44)

М.В. ГРАБКО

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

СТАН І ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЧЧИНИ

У роботі обґрунтовано роль і місце машинобудівної галузі в промисловому комплексі Вінницького регіону. Проаналізовано сучасний стан машинобудування та здійснено аналіз діяльності підприємств – об'єктів дослідження – за основними фінансовими показниками: ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості та ділової активності. Досліджено основні економічні проблеми даних підприємств і запропоновано напрямки їх вирішення.

The role and the place of machine-building branch in the industrial complex of Vinnytsya region are proved in this paper. The modern condition of mechanical engineering is analyzed. The paper also comprises the analysis of the enterprises activity – objects of research on the basic financial parameters: liquidity, profitability, financial stability and business activity. The basic economic problems of the given enterprises are investigated and ways of their decision are offered.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. Машинобудування є однією із провідних галузей ринкової економіки, рівень розвитку й результативності функціонування якої визначається наявним станом підприємницької діяльності профільних компаній, існуючих форм власності та видів виробничо-господарської діяльності [1, с. 144]. Саме від машинобудування залежить досягнення інноваційної технічної конкурентоспроможності всіх видів економічної діяльності, міра задоволення цільових споживчих потреб соціуму, загалом національний та міжнародний імідж країни.

Дослідженню проблемних областей управління ефективною діяльністю машинобудівних підприємств приділено багато уваги в сучасних працях науковців, але поки що не всі їх можна вважати вирішеними [2, с.11]. Варто відзначити, що науковими дослідженнями у питаннях сутності, специфіки функціонування та інструментарію управління машинобудівними підприємствами займалися такі вітчизняні вчені, як В. Барабан, О. Чебан, Ю. Ковч, М. Іваненко, С. Левицький та ін. Наявність великої кількості невирішених теоретичних та практичних

питань щодо ефективної діяльності машинобудівних підприємств, їх недостатнє вивчення зумовили вибір теми дослідження та її актуальність.

Метою дослідження є вивчення стану машинобудування Вінницької області, дослідження діяльності основних товаровиробників, виявлення сучасних економічних проблем та пропозиція шляхів їх подолання.

Результати дослідження. На території Вінницького регіону діють 290 підприємств металообробки та машинобудування. Що стосується виробництва продукції машинобудування, то провідне місце посідають виробники сільськогосподарських машин, машин для переробки сільгосппродукції, виробники устаткування для обробки інформації. За обсягами виробленої продукції Вінницька область посідає 14 місце (11352,6 млн грн або 1,6 % від загального обсягу виробництва машинобудівної продукції у 2008 році). Зростання товарних обсягів машинобудівної продукції України розпочалося з 2004 року. В порівнянні із машинобудуванням на Вінниччині в 2008 році спостерігається зменшення обсягів промислової продукції загалом та в розрізі окремих видів продукції, що є негативним і свідчить про більш значні недоліки в машинобудівній галузі області (табл. 1) [3, с. 29].

Таблиця 1

Індекси продукції за видами економічної діяльності Вінницького регіону

Промисловість	Рік					Відхилення 2008 р. від 2004 р.
	2004	2005	2006	2007	2008	
Машинобудування:	132,3	111,3	110,6	105,4	93,7	-38,6
– виробництво машин і устаткування;	141,9	113,8	112,7	107,2	95,0	-46,9
– виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування;	130,4	116,8	75,0	107,1	96,1	-34,3
– виробництво транспортного устаткування.	113,9	97,6	123,7	98,9	88,5	-25,4

На сьогодні структура виробництва продукції машинобудування у нашому регіоні представлена великою часткою металомістких виробництв. Частка виробництва машин для переробки сільгосппродукції та сільськогосподарських машин перевищує 50 %. Це обумовлює важливість Постанови Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007 року № 1181 “Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007–2010 роки” для машинобудівних підприємств Вінниччини.

Машинобудівний комплекс Вінниччини за якість продукції має всесвітнє престижне визнання. У таблиці 2 наведені основні діючі підприємства галузі. Дані підприємства були обрані як об’єкт дослідження.

Таблиця 2

Основні машинобудівні підприємства Вінницької області

Назва підприємства	Основна продукція підприємства
ВАТ Ладжинський ремонтно-механічний завод	Виробляє машини та устаткування для сільського та лісового господарства, а також здійснює їх ремонт та технічне обслуговування
ВАТ Вінницький завод “Будмаш”	Виробляє металеві резервуари, цистерни, контейнери, підймальне і такелажне устаткування, інші машини для сільського господарства
ВАТ Вороновицьке спеціалізоване підприємство “Агромаш”	Здійснює ремонт, технічне обслуговування та монтаж машин і устаткування для сільського та лісового господарства
ВАТ Дашівський ремонтно-механічний завод	Виробляє машини для перероблення сільгосппродуктів
ВАТ Джурицький машинобудівний завод	Виробляє машини та устаткування для перероблення сільгосппродуктів
ВАТ “Хмільниксільмаш”	Виробляє машини для рослинництва, металеві деталі для столярних і теслярських виробів
ВАТ Могилів-Подільський приладобудівний завод	Виробляє машини для текстильної промисловості
ДП Вінницятрансприлад	Виробляє пломби, грейфери для розгрузки та навантаження сипучих вантажів
ВАТ Вінницький інструментальний завод	Виробляє інструменти
ВАТ Барський машинобудівний завод	Виробляє машини для переробки сільськогосподарської продукції
ЗАТ Калинівський машинобудівний завод	Виробляє буми, молокосушки, авторозгрузочну техніку, хлібопекарські печі, запчастини до машин і сільськогосподарської техніки
ВАТ ВЗТА	Виробляє насоси, компресори, гідравлічні системи
ВАТ Вінницький дослідний завод	Виробляє машини для переробки сільгосппродуктів

Стверджувати про ефективну роботу будь-якого підприємства можна, проаналізувавши його діяльність за багатьма показниками, зокрема: ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності та ліквідності.

Аналіз діяльності підприємств – об’єктів дослідження – було здійснено за 2004–2008 роки, а також було проаналізовано стан ринку продукції машинобудування та зовнішні і внутрішні фактори, які визначали стан галузі.

Майже усі підприємства виявились фінансово стійкими, адже їх більшість діють за рахунок власних коштів, що дає змогу вчасно погашати зовнішні зобов’язання, забезпечити запаси і витрати власним оборотним капіталом, не ризикувати при розширенні своєї діяльності (дану тенденцію можна окреслити в позитивній динаміці). До речі, показники фінансової стійкості здебільшого залишились без змін.

Трохи інша ситуація у підприємств при розрахунку із боргами. Майже всі підприємства можуть вчасно покривати свої зобов’язання і з часом така тенденція набуває позитивного напрямку. Усі підприємства мають достатні розміри чистого оборотного капіталу, щоб продовжувати свою подальшу діяльність.

Кінцевий результат роботи підприємства оцінюється рівнем його господарської діяльності, а саме загальним обсягом одержаного прибутку. Хоча і динаміка цих підприємств за показниками рентабельності була негативною, та з часом ситуація покращилась, і якщо підприємство все ж таки отримувало збитки, то через високі ціни на сировину, що, в свою чергу, спричинило великі затрати на собівартість. На рис. 1 наведена динаміка рентабельності реалізації продукції даних підприємств.

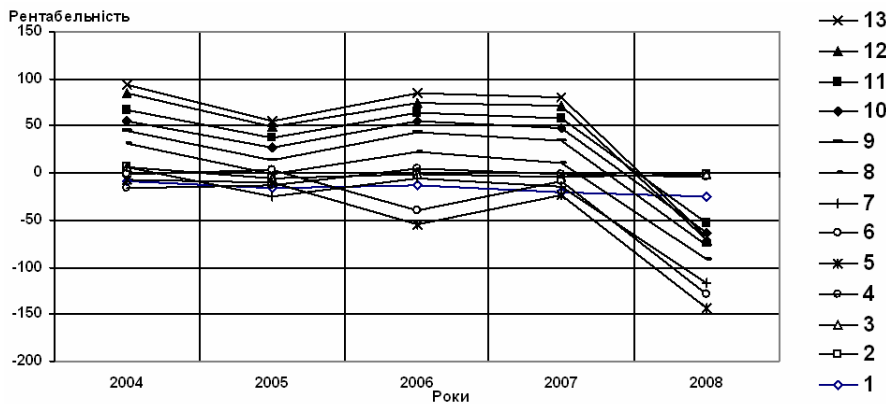

Рис. 1. Динаміка рентабельності реалізації продукції за 2004–2008 роки на підприємствах – об’єктах дослідження:

- 1 – ВАТ “Ладизинський ремонтно-механічний завод”; 2 – ВАТ Вінницький завод “Будмаш”;
 3 – ВАТ Вороновицьке спеціалізоване підприємство “Агромаш”; 4 – ВАТ “Дашівський ремонтно-механічний завод”;
 5 – ВАТ “Джуринський машинобудівний завод”; 6 – ВАТ “Хмільниксільмаш”; 7 – ВАТ “Могилів-Подільський приладобудівний завод”; 8 – ДП “Вінницятрансприлад”; 9 – ВАТ “Вінницький інструментальний завод”;
 10 – ВАТ “Барський машинобудівний завод”; 11 – ЗАТ “Калинівський машинобудівний завод”;
 12 – ВАТ “Вінницький завод тракторних агрегатів”; 13 – ВАТ “Вінницький дослідний завод”

Основними замовниками на виконувани роботи та послуги є сільськогосподарські товаровиробники. Розрахунки за ремонт техніки або надання послуг проводяться через розрахунковий рахунок або готівкою. Ціни на роботи та послуги – стабільні, але нижчі від собівартості виготовленої продукції. Великі затрати на одиницю продукції і малий випуск призводить до того, що продукція стає не конкурентоспроможною. При кінцевому фінансовому результаті товариство отримує збиток і відсутність грошових коштів у замовника призводить до нестабільності роботи.

Підприємства машинобудівної галузі стикаються із проблемами, серед яких важливо виділити застарілі виробничі фонди, нестачу обігових коштів, відсутність довгострокових договорів на поставку продукції, зростання податків, наявність інфляції, високу конкуренцію, відсутність чіткої державної політики з підтримки національного товаровиробника (особливо при експорті продукції на міжнародні ринки), а також недосконалість цінової і кредитної політики, неефективне використання енергоносіїв. Через економічну кризу в країні зменшились окремі види виробництва, що вплинуло, в свою чергу, на загальні тенденції динаміки виробництва. Скоротились ресурси вітчизняної сировини, погіршилися міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв’язки.

Низька платоспроможність покупців, нестабільність законодавчої системи в країні не дає можливості зацікавити та провести капітальні інвестиції іноземного та вітчизняного капіталу, що негативно впливає на нормальну роботу підприємства. Великий знос парку устаткування, необхідність капітального ремонту будівель та споруд, необхідність придбання сучасних технологічних ліній призводить до того, що підприємства випускають продукцію, яка не конкурує із зарубіжними аналогами, не дивлячись на те, що продукція користується попитом у інших регіонах країни.

Вирішення цих та інших проблем вимагає негайного вирішення. Для досягнення мети необхідно забезпечити:

- прискорення інноваційного розвитку машинобудування для агропромислового комплексу за рахунок переоснащення галузі, застосування новітніх технологій та обладнання для проектування нової техніки;
- інституціональну та структурну перебудову галузі машинобудування шляхом утворення національних та міжнародних промислово-фінансових груп з метою концентрації фінансових ресурсів, проведення єдиної промислової політики, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції;
- утворення спільних підприємств, які виготовлятимуть високоефективну техніку із використанням кращих іноземних аналогів на основі сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій;
- розвиток ринку сільгосптехніки, формування його інфраструктури, вихід на зовнішній ринок;
- маркетингові дослідження ринку, організацію ярмарків та виставок нових технологій і технічних засобів для агропромислового комплексу;
- розвиток експортного потенціалу галузі за рахунок активізації зовнішньої економічної діяльності вітчизняних підприємств і залучення кредитів для постачання на експорт сільськогосподарської техніки насамперед до держав – членів СНД;

– удосконалення нормативно-правової бази з регулювання фінансового, матеріально-технічного забезпечення галузі машинобудування для агропромислового комплексу, підтримки державою захисту вітчизняного товаровиробника [4].

Висновки. Таким чином, на основі аналізу сучасного стану машинобудівної галузі та дослідивши підприємства – об'єкти дослідження – і виявивши неоднозначні тенденції розвитку їх діяльності, можна стверджувати про наявність економічних проблем, які потребують нагального розв'язання.

Література

1. Кудря Я.В. Сучасний стан і шляхи розвитку акціонерних компаній в машинобудуванні України / Я.В. Кудря, Т.О. Жуковська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6 (84). – С. 143–157.
2. Макаренко М.В. Основні особливості визначення критеріїв ефективного функціонування машинобудівних підприємств / М.В. Макаренко // Схід. – 2002. – № 7 (50). – С. 11–14.
3. Вінниччина у цифрах у 2008 році. Стат. зб. – Вінниця, 2009. – 172 с.
4. Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007–2010 роки: Постанова КМУ від 26 вересня 2007 р., № 1181.

УДК 336.228.34:658

А.Ф. ДАСИВ
Институт економіки промисленности НАН України

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ВЫБОР ПРЕДПРИЯТИЕМ НАЛОГОВОГО ПОВЕДЕНИЯ

Досліджено чинники, що впливають на вибір підприємством – платником податків певного виду податкової поведінки. Запропонована класифікація основних чинників за наступними групами: що впливають на обов'язок, можливість і бажання платити податки. А також чинники розмежовані залежно від можливості їх регулювання (контролю) суб'єктами. Визначені заходи, які будуть сприяти вибору правомірної податкової поведінки підприємствами.

Factors, influencing the choice by an enterprise-taxpayer of certain type of tax conduct, are investigated. Classification of basic factors is offered according to the followings groups: rendering affecting duty, possibility and desire to pay taxes. And also factors are differentiated depending on possibility of their adjusting (control) subjects. Measures, contributing the choice of good tax behavior enterprises, are determined.

Актуальность проблемы. Вопросы формирования, оценки и регулирования налогового поведения предприятий приобретают в настоящее время особую актуальность. Их исследование вызвано необходимостью разобраться, каковы перспективы дальнейшего развития национальной экономики, что следует использовать для достижения выполнения обязательств налогоплательщиками, укрепления налоговой дисциплины и повышения уровня мобилизации средств в бюджеты; экономического роста как на уровне предприятий, так и на государственном уровне, выполнения социальных программ и т.д. В связи с этим немаловажное значение имеет теоретическое обоснование факторов, определяющих формирование и выбор предприятием-налогоплательщиком того или иного вида налогового поведения.

Целью работы является определение факторов, влияющих на выбор предприятием-налогоплательщиком определенного вида налогового поведения.

Анализ последних научных исследований, определение вопросов, которые еще не решены. Исследованию проблем влияния факторов внешней и внутренней среды на функционирование предприятий уделяли внимание различные ученые. Так, влияние факторов внешней среды на финансовое состояние предприятий исследовали С.В. Трохина, Т.В. Фиактистова, В.А. Ильина. Проблемы влияния факторов на формирование и развитие налогового потенциала предприятий и на уклонение налогоплательщиков от уплаты налогов рассматриваются в работах таких авторов, как: Л.Н. Кузнецова, А.С. Окунь, А.Р. Горюнов, Т.В. Меркулова, В.П. Вишневецкий, А.С. Веткин. Особое внимание в своих исследованиях социально-психологическим и культурным факторам уделяют: М.И. Белявцев, П.К. Бечко, Т.А. Зотова, В.Н. Богуславский, А.Г. Поршнева и др. Вместе с тем, следует отметить, что остаются недостаточно изученными факторы, влияющие на выбор предприятием определенного вида налогового поведения, а также нет разграничения факторов в зависимости от возможности их регулирования (контроля) субъектами.

Изложение основного материала исследования. Любая организация находится и функционирует в среде. Каждое действие всех без исключения организаций возможно только в том случае если, среда допускает его осуществление. Внутренняя среда является источником ее жизненной силы, включает в себе потенциал, необходимый для функционирования организации, но в то же время может быть источником проблем. Факторами внутренней среды могут быть: организационные, экономические, технологические, культурные, психологические и т.д. Внешняя среда является источником, питающим организацию ресурсами и накладывающим определенные ограничения на функционирование в процессе экономической деятельности. Внешняя среда организаций рассматривается как двухуровневая система, состоящая из микро- (среды непосредственного окру-